woordigers der Duitsch-Evangelische kerkbesturen en die van buitenlandsche kerkelijke gemeenschappen, zoowel als de geestelijkheid van Jeruzalem, Bethlehem, Jaffa en Haifa. De handeling der wijding zal de opperhofprediker en generaal superintendent Dr. Drijander volbrengen. De vice-president van den Evangelischen opperkerkeraad, proost Dr. Freiherr von der Goltz en de generaal superintendent Dr. Erdmann, zullen daarbij assisteeren. Op de wijding volgt de feestgodsdienstoefening, bij welke de generaal superintendent Dr. Faber de liturgie lezen zal. De feestprediking houdt pastor Hoppe uit Jeruzalem. Het slotgebed, het Onze Vader en den zegen, zal de generaal superintendent Dr. Nebe uitspreken. De onderteekening van de feestoorkonde heeft daarop plaats in de Muristenkapel. Als het feest afgeloopen is, zal de „Verlosserskerk" voor het publiek openstaan.

Aldus bericht ons een Duitsch blad. Men zou op die manier denken, dat de Duitsche keizer door zijn hooge tegenwoordigheid en door die van zoovele kerkelijke mannen, wilde te kennen geven, dat hij de zaak van het protestantisme en die van het Christendom in het algemeen, bijzonder wilde voorstaan. Eene schoone gelegenheid voorwaar, om aan de Mohomedaansche wereld te toonen, dat de imperator van het Duitsche rijk, er niet aan denkt om de banier van het kruis in het oosten te laten verdringen door de halve maan.

Maar .... de Duitsche keizer gaat eerst een bezoek brengen aan den sultan van Turkije den gekroonden moordenaar, gelijk de overleden staatsman Gladstone, hem genoemd heeft. Hoevele duizende Christenen zijn door de Turken wreedaardiglijk vermoord! Hoevelen hebben in Europa hunne diepgevoelde verontwaardiging uitgesproken! De sultan van Turkije had maar één woord te spreken gehad en aan het vergieten van stroomen bloeds was een einde gemaakt! Doch de politiek van het Duitsche rijk is, om vriend te zijn van den sultan. Op den duur zal de Turk wel geen heerschappij in Europa kunnen blijven uitoefenen, maar de sultan kan het nog wel een tijd uithouden. Deze laatste is natuurlijk zeer ingenomen met het bezoek dat de keizer van Duitschland hem gaat brengen. Fabelachtig veel geld gaat hij verspillen om zijn hoogen gast alle mogelijke eer te bewijzen. Er wordt in de moskeën van Turkije ijverig gebeden voor keizer Wilhelm. Maar de oosterssche Christenen kunnen niet anders dan zich over dit alles angstig maken. Zij zullen een gevoel hebben alsof zij prijs gegeven worden.

Of de zegen des Heeren op eene zoodanige politiek rusten kan, is voor ons een vraag, die we beslist ontkennend moeten beantwoorden. Niet minder zijn wij er van overtuigd dat de zaak van het protestantisme niet bevorderd wordt door al den uitwendigen praal die er ten toon gespreid zal worden bij het ingebruik nemen van een kerkgebouw in Jeruzalem. Met eene dergelijke kerkelijke ceremonie als men in Jeruzalem voor heeft, is ook in tegenwoordigheid van den Duitschen keizer de gerestaureerde Slotkerk te Wittenberg „ingewijd". Maar of al de luister die daarbij heeft geblonken, de kerke Gods is ten goede gekomen, betwijfelen wij.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

EEN GEWAAGDE ONDERNEMING.

XXVI.

Niet lang nadat gebeurd was wat we zoo pas verhaalden, sloegen op een morgen in den herfst een zestal ruiters, die uit een dicht woud kwamen, den breeden zijweg in die leidde naar Bethlehem, wel te verstaan naar een groote boerderij van dien naam.

Twee der ruiters herkennen we aanstonds als hertog Ulrich en Janowitz. Ze waren thans van eener grootte, en ook hun kleedij toonde niet aan wie de meester en wie de dienaar was. Onder die hen volgden vinden we ook een ouden bekende weder, namelijk Hans den rijknecht. Hij had niet van den hertog willen scheiden, wat zeker zeer voor dezen getuigt, en diende nu weder onder hem bij de strijdmacht dien de landgraaf op de been hield, en die in vredestijd zeer klein was. Om vele redenen had men Hans meegenomen, o. a. wijl hij 't land zoo goed kende. Hij was het ook, die nu weer den weg had gewezen naar Bethlehem, dat tamelijk ver ter zijde lag en weinig werd bezocht — iets wat juist den hertog welkom was.

Het zal den lezer misschien verwonderen, dat Ulrich, uitgaande om te zien hoe de zaken in Wurtemberg geschapen stonden een viertal welgewapende ruiters meenam, waardoor hij licht de aandacht trekken kon, en zoo in moeilijkheid komen. Dit laatste wist hij zelf 't best, doch de hertog wist ook, hoe in die tijden gewapende ruiters dagelijks op de wegen te zien waren, en hij begreep dat men hem en zijn makkers voor Oostenrijksche krijgslieden zou houden en hun daarom geen spijs of nachtverblijf, altijd tegen betaling, zou durven weigeren. (Men dient hierbij te bedenken, dat destijds de krijgslieden geen uniformen droegen die hen onderscheidden en b. v. een Duitsch en een Waalsch soldaat aan hun kleeding kwalijk van elkaar waren te onderscheiden). Geraakte men in eenig gevaar, waar ook kans op was, dan natuurlijk waren zes man beter dan twee.

Op de boerderij, die bijzonder groot en welbevolkt was, zoowel met menschen als met beesten, bleek den hertog al dadelijk dat hij niet mis had gezien.

Toen de ruiters, die vermoeid waren, om stalling voor hun paarden en brood en melk voor zich zelf vroegen, werd in 't een en ander voorzien en zelfs met spoed, als vreesde men hen te ontstemmen.

Doch tegelijk ontging het zoomin den hertog als Janowitz, hoe de ruiters toch allesbehalve welkom schenen te zijn. Men gaf hun wat zij vroegen, maar uit alles bleek dat men hen liefst niet zag. En toen Hans vroeg of er ook nachtverblijf zou wezen, verklaarde de boer, dat hiervoor geen gelegenheid bestond; zijn huis en stallen en schuren, alles was vol.

„Hoor eens vriend", sprak de hertog den man ter zijde nemende, wij zijn geen roovers en willen u zelfs vooruit alles eerlijk betalen; zie dat ge 't schikt. Wij zijn hier vreemdelingen en staan niet in des keizers dienst. We zullen u geen overlast doen."

De boer keek nu iets vriendelijker en sprak: „Nu, ik zal zien, edele heer. Maar het is ons, boerenlieden, niet euvel te duiden, dat we op 't gezelschap van krijgslieden bijster weinig gesteld zijn. Zelfs in vredestijd doen zij ons overlast, en als 't op betalen aankomt ...."

„Daarvoor is nu geen vrees", hernam de hertog, „maar 't is vreemd. Ik ben hier meer geweest en heb vroeger toch nooit zoo hooren klagen."

„Ei wat", antwoordde de boer, „dat was ook een andere tijd. We hadden toen onzen hertog Ulrich, en al had hij ook zijn gebreken, 't ging toch anders toe dan nu. Ik denk dat degenen die mee geholpen hebben hem uit het land te drijven, er spijt van hebben, zooveel als haren op hun hoofd. Nu hebben we den Oostenrijker, die hier vreemd is en zijn krijgsvolk, en wie weet wat ons nog te wachten staat. Want deze toestand kan niet duren. Ieder is ontevreden en, zoo ik hoor, dreigt er buitenslands al oorlog. Gij komt uit andere streken en weet er meer van."

De hertog kon niet anders dan den boer gelijk geven. Het trof hem, dat het volk nog zoo hartelijk aan hem hing en hij kon niet nalaten als ter loops te vragen:

„Meent gij, dat hertog Ulrich kans zou hebben zijn rijk te hernemen als hij hier kwam?"

„Zeker", was 't antwoord, „maar hij zou machtig genoeg moeten zijn om er voor te strijden. Al 't volk zou op zijn hand wezen. Doch waar praat ik van? We weten immers niet eens waar onze hertog zit."

De laatste gaf daar geen antwoord op, doch vroeg ook niet meer. Hij betaalde den landman vooruit, en wandelde alleen en in diepe gedachten voort tot hij een laan bereikte, wier schaduwrijkheid hem lokte er in te gaan. Op een bank zette hij zich neder, en door de warmte vermoeid sliep hij in.

Zoo bemerkte hij natuurlijk niet, hoe kort daarna een heer in fraaie jachtkleedij de plek naderde waar hij zat. Deze nieuwgekomene, die hier blijkbaar wel bekend was, bleef, toen zijn blik op den slapende viel, een oogenblik staan, eerst zonder veel oplettendheid. Doch plotseling veranderde dit. Hij verschool zich achter een boom, als vreesde hij bij 't ontwaken door den ander te worden opgemerkt. Doch deze sliep rustig door, terwijl de ridder, in wiens trekken felle haat te lezen was, hem nauwkeurig bespiedde en daarna tusschen het geboomte verdween.

De onbekende sloeg den weg in dien de hertog was afgekomen, de eenige toegang van den grooten weg af, en bereikte zoo de boerderij. Daar trof hij de ruiters aan, die in 't gras lagen te rusten. Zwijgend ging hij voorbij, en trad ongemerkt een schuur binnen, waar een paar knechts aan 't werk waren.

„Gij hebt daar vreemde gasten", sprak hij. „Zeker Oostenrijkers".

„Dit geloof ik niet genadige heer", sprak een der mannen, zijn muts afnemend voor den ridder, den eigenaar van „Bethlehem" tevens. „'t Zijn vreemdelingen, die hier komen rusten."

„Hoeveel zijn er?"

„Zes."

„En blijven ze nog een poos?"

„De boer zei tot morgen," was 't antwoord.

De ridder vertrok. Hij was, als gezegd, de eigenaar der landhoeve, die hij eenige jaren geleden had gekocht. Uit Beieren afkomstig had hij zich bij den Zwabischen bond aangesloten en met dezen den krijg gevoerd tegen hertog Ulrich, dien hij persoonlijk haatte. Vaak had hij den hertog ontmoet en in den slag, waarbij deze zijn rijk verloor, had de Beier telkens beproefd tot den vorst door te dringen, wat hem echter niet was gelukt. Na den overgang van 't bestuur des lands aan het huis van Oostenrijk, had de Beiersche ridder zich steeds een trouw aanhanger der nieuwe heerschers betoond, wat zij niet onvergolden lieten. Thans zag de ridder zijn ouden vijand voor zich. De verdreven hertog had het dus gewaagd terug te komen. Hij had gewapende ruiters bij zich. Wat kon dat beteekenen? Werd er een aanslag beraamd? Zou de hertog pogen 't oude gezag terug te krijgen?

In alle geval vond de edelman de gelegenheid schoon om den hertog, die 't eens ontkomen was, nu onschadelijk te maken en zijn plan was weldra beraamd.

Hij ging op het huis toe, waar hij den boer vond, dien hij verzocht even mee te gaan. Zoodra zij alleen waren vroeg hij hem, of hij wel wist wien hij herberg had verleend.

„'t Zijn vreemdelingen," antwoordde de boer eenvoudig; „zij kunnen hier voor hun goed geld een poos rusten."

„Dat is te zeggen als *ik* het goedvind," sprak de ander trotsch. „Weet gij wel, dat ge vijanden van land en rijk hebt opgenomen, vreemde verspieders, en dat het u kwalijk bekomen kon als het uitkwam. De keizer is geen gemakkelijk heer."

De boer zette een benauwd gezicht, en de heer dit bemerkende sprak:

„Nu, 't kan alles nog in orde komen, als gij 't wijs aanlegt. Gij wilt toch zeker wel meewerken om vijanden van land en volk te beletten hun booze plannen uit te voeren?"

De boer knikte, en nu vertelde de ridder hem met fluisterende stem en haastig wat hij te doen had. Daarna vertrok de Beiersche heer met spoed langs een omweg naar zijn kasteel, liet zijn paard zadelen en beval vier zijner jagers de wacht te gaan houden aan den Bethlehemschen weg, en niemand door te laten die van de hoeve wilde vertrekken.

HOOGENBIRK.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Tzummarum, W. A. Vrolijk Jr., te Zaamslag B. — Oudshoorn, A. J. Muller, cand. te Haarlem.

AANGENOMEN: Vianen a/d Lek, Steph. Vos Wz., cand. te Amsterdam. — Kamerik, J. van der Bijl, te Doornspijk.

BEDANKT: Andel, G. Lindeboom Lz., te Sprang. — Montfoort, Linschoten en Tienhoven, Steph. Vos, cand. te Amsterdam. — Zuidland, C. M. W. Plet, te Werep. — Nieuw-Loosdrecht, W. Mulder, te Giesen-Oudkerk.

Nederlandsche Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Elst, A. J. Bosman, cand. te Schiedam. — Peize, C. Bruins, te Nuis en Niebert. — Nieuwerkerk a/d IJsel, A. de Visser, te Herwijnen. — Staphorst, J. Oosterhuis, te Suawoude. — Poederoijen en Loevestein, K. Havinga, te Andel. — Aalsum c. a., C. de Vries, te Heiledoorn. — Klundert, J. Hoekstra, te Heteren. — Valkenburg, P. C. van Oosterzee, te Gent. — Slochteren, G. Boersma, te Hollandscheveld. — Tzum, J. Oosterhuis, te Tietjerk. — Cortgene, W. van Asch, te Ethen c. a. Urk, J. Verwey, te Ooltgensplaat. — Nijkerk, P. Bartstra te Zegveld. — Middelburg (vac. P. J. F. Sibmacher Zijnen), E. J. W. Posthumus Meijjes, te Heinenoord. — Strevelshoek, H. J. van der Zee, cand. te Elburg. — Twisk, A. Stamrood, te Ursum. — Morrha en Lioessens, J. Seventer, te Beets.

AANGENOMEN: Hoenderloo, J. Cramer, cand. te Utrecht. — Harderwijk, F. G. Moeton PJz. te Heemse. — Dwingelo, L. Meeth, cand. — Wittewierum, R. Ruibing, te Odoorn.

BEDANKT: Garsthuizen, G. Posthumus Meijes, te Halle. — Grolloo en Schoonloo, L. Meeth, te Westerbork. — Den Ham, H. Snel Cz., te Gameren. — Buurmalsen en Hoogmade c. a., J. Cramer, cand. te Utrecht. — Wilp, J. E. de Vries, cand. — Dubbeldam c. a., A. de Visser, te Herwijnen. — Wanneperveen en Enter, H. J van der Zee, cand.

Advertentiën.

Zoo de Heere wil, hopen onze geliefde Ouders,

WILLEM HUMMELMAN

EN

GERRITJE v. D. BURG,

den 29sten October aanstaande hunne

25-jarige Echtvereeniging

TE HERDENKEN.

Hunne dankbare kinderen.

Maassluis, October 1898.

Heden ontving de Raad der Geref. kerk (A) alhier het bericht, dat

de WelEerw. Heer A. S. ENTINGH,

sedert 1894 Emer. Predikant van *Rotterdam*, in den ouderdom van 78 jaar is overleden.

Vele jaren arbeidde hij met grooten zegen in de Gemeente, zoowel hier als elders; velen herinneren zich ongetwijfeld nog den boeienden Prediker, die, in de kracht zijns levens, steeds een groote schare om zich vereenigde.

Namens den kerkraad voorn.,
J. H. LANDWEHR, *Pres.*
G. VAN BLEEK, *Scriba.*

Rotterdam, 12 Oct. 1898.

Voor de zoo talrijke en hartelijke bewijzen van belangstelling, ter gelegenheid onzer **veertigjarige Echtvereeniging** ondervonden, betuigen wij onzen welgemeenden dank.

K. FLOOR.
M. C. FLOOR—VERSLUIS.

Wons, 22 Oct. 1898.

P. VAN EIJK,

Firma JOHANNES KRAMER & Co

DAM 15-17, AMSTERDAM.

Koopen en verkoopen **EFFECTEN, diverse LOTEN** en vreemde **COUPONS** Wisselen Gouden, Zilveren **MUNTEN** en vreemde Banknoten. Sluiten **PROLONGATIËN** en **BELEENINGEN.** Nemen gelden à **DEPOSITO** 1/2 pCt. onder prolongatiekoers. Bedragen tot en met Duizend Gulden worden op vertoon terugbetaald.

Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering.

Gevestigd te AMSTERDAM, Keizersgracht 729.

Maatschappelijk Kapitaal: Een Millioen Gulden.

Commissarissen:

Mr. TH. HEEMSKERK, L. J. S. VAN KEMPEN, H. W. VAN MARLE, Jhr. Mr A. F. DE SAVORNIN LOHMAN, J. E. N. Baron SCHIMMELPENNINCK VAN DER OYE.

Directeuren: H. J. VAN VULPEN en H. SERET.

De Maatschappij sluit alle soorten verzekeringen KAPITAAL en LIJFRENTE tot elk bedrag.

Vereeniging ter bevordering van Christelijke Lectuur.

Lidmaatschap jaarlijks f 5.—, waarvoor men voor minstens f 5.— ontvangt en bovendien uit het fonds der Vereeniging gratis voor f 5.— aan boeken bijkiest.

In 1898 verschenen:

C. W. H. v. d. POST, Piet Uys. . . . . f 1.20
(Gebonden f 1.50.)

P. BETTEX, Natuur en Wet. . . . . „ 2.75
(Gebonden f 3.40.)

J. A. WORMSER, Van Amsterdam naar Pretoria, acht maanden in Pretoria. Met 80 platen en portretten . . . . . „ 1.90
(Gebonden f 2.50.)

zoodat de leden in 1898 voor . . . . . f 5.85

aan nieuwe boeken ontvingen, behalve de f 5.— ter hunner keuze.

BOEKHANDEL
VOORHEEN
HÖVEKER & WORMSER.

Amsterdam.
Pretoria.

NIEUWE UITGAVE.

Van Amsterdam naar Pretoria.

ACHT MAANDEN IN ZUID-AFRIKA,

DOOR

J. A. WORMSER.

Met 80 platen en portretten.

Ingenaaid f 1.90. — in fraaien stempelband f 2.50.

BOEKHANDEL
VOORHEEN
HÖVEKER & WORMSER.

Amsterdam.
Pretoria.

L. G. WEISZ & Co.,

Commissionairs in Effecten,

Prinsengracht bij de Prinsenstraat.

No. 157.

AMSTERDAM.

TER PERSE:

DE SCHOOLVRIEND.

Een stel leesboeken voor het Christelijk Onderwijs.

Met illustratiën van WILLEM STEELINK.

Het eerste deeltje van deze Serie, die uit 8 à 10 deeltjes zal bestaan en een geheel nieuwe, naar den eisch des tijds gewijzigde uitgave is van al wat de uitnemende kinderschrijver DE LIEFDE voor de Christelijke school uitgaf, en die bezorgd wordt door

I. TER BORG en A. WIERSINGA,

zal den H.H. Hoofden van Christelijke scholen eerstdaags worden toegezonden.

BOEKHANDEL
VOORHEEN
HÖVEKER & WORMSER.

Amsterdam.
Pretoria.

Gereformeerd Gymnasium,

te Amsterdam.

Sedert de laatste opgave ontving de Vereeniging voor Voorbereidend Universitair onderwijs het volgende aan giften.

Utrecht: N. V. f 1, A. M. f 5. **Purmerend:** A. N. f 1. **Deventer:** H. J. J. H. f 0.50, W. J. K. f 2. **Zutfen:** L. S. f 1, M. J. S. f 1, Mej. E. W. S. f 0.50, J. A. B. f 1, G. M. Gz. f 1, A. H. S. f 0.50, G. W. f 1. **Winterswijk:** B. D. f 0.50, H. R. Jz. f 1, A. J. A. A. f 0.60, W. S. J. F. f 1, B. J. A. f 0.60, L. G. R. f 1, B. W. G. f 0.60. **Aalten:** W. d. G. f 1, H. v. L. f f 0.50, J. v. L. f 0.50, G. J. L. f 0.60, J. S. f 0.60, Mej. C. v. O. f 0.50. **Doesburg:** Mej. K. f 1, Mej. A. M. N. f 1, G. M. Gz. f 1. **Lent:** W. S. R. f 2.50. **Neerbosch:** J. v. 't L. f 2. **Arnhem:** J. v. D. f 1, J. E. d. K. K. f 10, H. J. F. f 1, J. L. f 1, H. L. f 1, P. J. J. M. f 2, C. K. f 2, E. R. f 1, F. J. S. f 1, J. J. P. f 1, Wed. 't H. R. f 2, Mevr. S. f 5, H. J. N. f 1, D. S. A. H. Jr. 1, J. K. f 1, R. G. f 1, G. P. f 1, W. J. V. f 1, J. A. v. O. f 5, J. P. v. L. f 0.50, J. L. M. f 1, W. U. f 2.50. **Dieren:** B. P. f 1, J. M. f 0.50, J. D. f 0.75, F. K. M. f 0.50, H. G. O. f 1. **Nijmegen:** C. D. Z. f 1, Wed. S. f 1. **Hees:** Mev. J. J. R. E. f 2.50, Mej. L. C. v. E. f 1. **Hedel:** N. N. f 2.50, Mevr. N. N. f 5. **'s-Hertogenbosch:** J. v. H. f 0.50, W. v. d. B. f 1, M. v. d. K. f 0.50, J. v. H. f 1, J. W. f 0.50, Mej. G. v. d. B. f 0.50. **Zalt-Bommel:** H. A. d. J. f 2.50, J. v. V. f 1, Wed. J. H. Q. f 1. **Bruchem:** H. B. f 2, L. B. f 5. **Zuilichem:** W. v. W. f 1. **Herwijnen:** M. H. B. f 1, P. v. A. f 1, Ds. R. L. f 1, L. P. f 1, Ds. A. d. V. f 2. **Rossum:** W. P. d. V. f 10 **Tiel:** A. F. f 1.

N. B. Hierbij zijn niet vermeld de giften en contributiën gelnd op quitantie van wege het Bestuur geteekend.

ENCYCLOPÆDIE

DER

Heilige Godgeleerdheid,

DOOR

Dr. A. KUYPER.

Drie Deelen, ingenaaid f 16.75; in drie halffederen banden f 21.25. (Losse banden per stuk f 1.—)

BOEKHANDEL.
VOORHEEN
HÖVEKER & WORMSER.

Amsterdam.
Pretoria.

BOEKHANDEL

VOORHEEN

HÖVEKER & WORMSER,

Kalverstraat 154, Amsterdam.

Theologische en Wetenschappelijke Boekhandel.

BELLETRIE, Fransch, Duitsch en Engelsch. — BAEDEKERS, TAUCHNITZ' editie. — Textbooks. — Photographiën.

Neemt abonnementen aan op alle Tijdschriften in de moderne talen. Direct verkeer met het buitenland.

ADVERTENTIE-BUREAU.

Uitgave van „Litterarische Wegwijzer", Maandblad.

Overzicht der laatste uitgaven op het gebied van Wetenschap en Kunst, met letterkundig overzicht. Wordt op aanvraag GRATIS toegezonden.

OPROEPING

Staatsmijnschool te Pretoria.

Oproeping geschiedt hiermede voor de betrekking van:

DOCENT **aan de *Staatsmijnschool* te *Pretoria* in *Palaeontologie, Plant- en Dierkunde* (beide laatste vakken te onderwijzen aan het *Staatsgymnasium*).**

Bij de applicatie moeten worden overgelegd:

***a.* — Bewijs van lidmaatschap eener Protestantsch Christelijke Kerk en eene verklaring van instemming met het godsdienstig beginsel, neergelegd in Art. 2 van Wet No. 8, 1892;**

***b.* — Bewijs van voldoende kennis der officiëele landstaal;**

***c.* — Bewijs van behoorlijk voltooide academische studie;**

***d.* — Bewijs van goed zedelijk gedrag.**

Bewijzen van ervaring in het geven van onderwijs zullen tot aanbeveling strekken.

Salaris £ 800.— per jaar.

Reiskosten worden billijk vergoed.

Applicaties moeten ingediend worden op of vóór den 9den November a. s. bij den *Consul-Generaal* der *Zuid-Afrikaansche Republiek* te *Amsterdam, Nicolaas Witsenkade No. 9.*

AMSTERDAM, 17 October 1898.

Boek- en Courantdrukkerij:
DE ROEVER KNÖBEL & BAKELS,
Amsterdam.